

De kerk van Noordwijk ligt op een opgeworpen heuvel aan de kruising midden in het dorp. Met een omvang van slechts 16 x 7 m behoort ze tot de kleinste van de Stichting Oude Groninger Kerken. De laatromaanse zaalkerk werd waarschijnlijk omstreeks 1300 gebouwd, maar de 19^e-eeuwse bepleistering onttrekt de middeleeuwse kloostermoppen nu aan het zicht. Oorspronkelijk werden de schipwanden en de oostelijke topgevel verlevendigd door spaarvelden. In de noordwand van het koor bevindt zich, verstopt achter het pleister, een middeleeuwse priesteringang. Een deel van een sarcofaagdeksel die later is verwerkt tot altaarsteen gaat terug tot de bouwtijd. In de achttiende eeuw kreeg de kerk een houten dakruiter met daarin een in Amsterdam gegoten luidklok uit 1712, met daarop de naam van collator Carel Ferdinand van In- en Kniphuisen, heer van Nienoord. Hij schonk de klok samen met de windvaan in de vorm van een leeuw (voorkomend in zijn wapen) in 1714.

Verbouwing

In 1868 verkocht de kerkvoogdij een groot stuk veen. Met de opbrengsten daaruit werd een ingrijpende verbouwing bekostigd. Het gebouw onderging een ware metamorfose toen de schipvensters werden vergroot en de kerk uitwendig werd gepleisterd in natuursteenimitatie, populair in de 19^e eeuw. In de oostwand werd boven de twee kleine koorvensters een groot venster in de vorm van een halve cirkel aangebracht. In 1999 kwam de kerk in het bezit van de Stichting Groninger Kerken. Bij de restauratie in 2005 kreeg de kerk haar okergele kleur en het complete bankenplan uit de 19^e eeuw terug.

Interieur

De kerkzaal heeft een wit gestuct tongewelf boven een forse lijst. Er zijn in de loop der tijd enkele trekbalken aangebracht om spatkrachten op te vangen. Naar de 19^e-eeuwse gewoonte bevindt de preekstoel zich voor de oostwand. De kuip is versierd met inlegwerk van donker ebbenhout en op de hoeken staan gedraaide zuiltjes met Ionische kapitelen, kenmerken die wijzen op een datering rond 1600. De preekstoel bevond zich oorspronkelijk in de kerk van Midwolde. Daar moest hij in 1711 wijken voor een nieuw, rijker versierd exemplaar. Via de kerk van Leek kwam de preekstoel vervolgens in 1752 als 'derdehandsje' in Noordwijk terecht. De preekruimte wordt sinds de laatste restauratie weer afgesloten door een laag doophek met gietijzeren vullingen. Dat was aan het begin van de 20^e eeuw afgedankt en deed sindsdien dienst in een boerenstal in Drachten. Aan de westzijde van het schip hangt een messing kroonluchter uit de 18^e eeuw. Het orgel, dat in 1871 werd gebouwd door Petrus van Oeckelen uit Harendermolen, kostte 1700 gulden. Het werd betaald uit de eerdergenoemde verkoop van veenbezit. In 2005 is het door vrijwilligers onder leiding van Mense Ruiter weer speelbaar gemaakt. In 2010-'11 is het vervolgens gerestaureerd door de firma Elbertse.

Kerkhof

Bij de laatste restauratie werd behalve de kerk ook het kerkhof in zijn 19^e-eeuwse staat hersteld. Op geen enkel kerkhof zie je zó veel vrouwelijke mannennamen: Auktje, Boukje, Bregtje, Berendje, Derktje, Doetje, Geertje, Gerritje, Jakobje, Jantje, Pietje. Aan de rand staat een lijkhuisje uit 1907 dat werd gebouwd om onhygiënische toestanden bij het thuis opbaren te voorkomen. Het huisje is in 2005 ingericht als honderd jaar tevoren na het noodlottige overlijden van Jeltje Specman op 16 mei 1909. Zij stierf in het kraambed bij de geboorte van haar vijfde kind. Vanhieruit kan de wandelaar een tocht maken langs de paden rondom Noordwijk, waar ooit de 'leedaanzegger' in een stemmig zwart pak de dorpingen het trieste nieuws van het overlijden van een dorping bracht.

© Gebaseerd op tekst van Justin Kroese (ODE: 50-jarig jubileum van SOGK 2019), aangevuld met informatie van Peter Hoffer.

© SOGK 2021, herziene versie